

Nr. 4.

Av herr **Jacobsson m. fl.**, *angående inrättande av en statens bostättningslånefond.*

Ett av de viktigaste leden i en rationell och målmedveten befolkningspolitik och en av samhällets främsta uppgifter såsom främjare av det allmännas intresse överhuvudtaget är att i väl avvägd och av rådande förhållanden betingad utsträckning stimulera äktenskapsfrekvensen inom landet. Det är icke blott i allmänhet så, att ingående av äktenskap med därmed följande ansvar för hem och familj medför en ökad känsla av ansvar även vid bedömanden och avgöranden i samhällsliga frågor utom det egna hemmets direkta intressesfär. Familjebildningen ger också en ur allmän kulturell synpunkt synnerligen värdefull fasthet och samhörighet åt samhället, där familjelivet utgör en blott alltför välbehörlig motvikt mot nöjeslivets urartningar och den rotlösa hets efter omväxling, som hotar att karakterisera vår tid. I synnerhet i ett skede med en så skrämmande utveckling på folkreproduktionens område, som vi i en annan motion till årets riksdag påvisat, måste det rent av betraktas som ett nationellt livsvillkor att äktenskapsfrekvensen på allt sätt stimuleras.

Antalet ingångna giftermål i vårt land är icke så stort som det borde kunna vara. Sålunda uppgick siffran för år 1933 till 43 318, vilket utgör 6,99 promille. En annan siffra som också den utgör en källa till oro är den höga giftermålsåldern. Genomsnittsåldern var sålunda år 1931 för män, som inträdde i äktenskap, 30,58 och för kvinnor 26,88. Orsakerna härtill hava delvis berörts i vår förut omnämnda motion.

De nuvarande olägenheterna med ett ringa antal giftermål, därtill i regel ingångna vid sen ålder, belysas väl av den höga siffran utomäktenskapliga födelser. År 1933 registrerades 13 058 födda utom äktenskapet, vilket innebär, att 15,38 % av alla födelser skedde utan giftermål. Siffrorna för de större städerna äro än mer skrämmande: I Stockholm föddes år 1933 1 351 barn utanför äktenskapet, d. v. s. 26,3 %.

Av dessa siffror synes man kunna draga den slutsatsen, att åtgärder äro nödvändiga för att i ekonomiskt hänseende underlätta möjligheterna till giftermål. Vi förbise icke, att problemet till övervägande delen är av moralisk innebörd, men detta utesluter icke på något sätt behovet och lämpligheten av ekonomiska åtgärder.

I många fall förhindra nämligen just ekonomiska svårigheter giftermål. I andra av oss väckta motioner framhållas åtgärder, som vi anse vara ägnade att motverka detta faktum; i denna är det vår avsikt att föreslå beviljandet av räntefria lån såsom bostättningshjälp till dem som önska gifta

sig och äro i behov av ekonomiskt stöd. Med hänsyn till den låga nativiteten föreslå vi också, att amorteringsskyldigheten nedsättes för varje barn fött inom äktenskapet.

Otvivelaktigt torde ett av de största hindren för äktenskaps ingående i synnerhet bland de yngre årsklasserna utgöras av de stora engångskostnader till olika bosättningsartiklar, vilka kostnader medfölja ett äktenskap. Många anse sig nämligen sakna medel till dessa nödvändiga utgifter och låta därmed giftermålsplaner förfalla. På så vis ökas antalet fria förbindelser.

I och med att statliga räntefria bosättningslån beviljades ekonomiskt behövande äro vi övertygade om, att antalet äktenskap skulle stiga. Icke nog därmed: statsmakterna hade därigenom också i handling visat sin redliga vilja att bringa hjälp, en ur psykologisk synpunkt ingalunda oväsentlig sak.

För dessa lån anse vi lämpligt, att en bosättningslånefond upprättas. Lån ur denna utlämnas till makarna gemensamt, vilka äro solidariskt betalningsansvariga. Såsom förutsättningar för erhållande av lån skulle fordras svenskt medborgarskap för båda kontrahenterna jämte bestyrkt avsikt att ingå äktenskap. Till förhindrande av missbruk bör lån eller del därav utlämnas tidigast efter vigseln. Enär det icke kan ligga i samhällets intresse att medverka till att bärare av ärtfliga sjukdomsanlag med hjälp av statsmakterna ingå äktenskap, bör tjänsteläkares intyg om att inga dylika kunnat konstateras ävenledes utgöra en förutsättning för utbekommandet av lån.

Ekonomiskt behov bör utgöra en förutsättning för erhållande av lån. En alltför sträng tolkning bör dock undvikas till motverkande av att hjälpen kommer allenast fullständigt obemedlade till del. Vid prövning av låneansökan bör lämpligen styrkas att de sökande gjort sig kända för ordentlighet och pålitlighet, särskilt i ekonomiska ting. Ett ytterligare villkor bör vara de sökandes förklaring att de icke ha för avsikt att inom den närmaste tiden bosätta sig i utlandet.

Lånebeloppens storlek nämnas förslagsvis till från 500 till 2 000 kronor, varvid den ledande principen vid fixerandet av lånebeloppen torde böra vara att makarna genom lånet och med hänsyn till eventuellt förefintliga egna tillgångar sättas i tillfälle att erhålla en efter ortens förhållanden någorlunda tillfredsställande bosättning. Noggrann avvägning finge alltså ske i varje särskilt fall. Lånen föreslås vara räntefria. Amorteringen föreslås påbörjad ganska snart, men i gengäld ske med små belopp, t. ex. 1 % av skuldsumman i månaden med början lämpligen vid det näst efter lånets utlämnande följande halvårsskiftet. Med en dylik metod skulle hela lånet vara betalt efter något över 8 år — detta under förutsättning att icke någon av nedan omtalade reduktionsgrunder kommit till användning.

I händelse av någondera makens dödsfall eller längre sjukdom borde efter ansökan amorteringsfrist inträda, eventuellt kombinerad med nedsättning av skuldsumman.

Med hänsyn till att motiven för inrättande av en dylik lånefond huvudsakligen äro av befolkningspolitisk natur föreslå vi också en annan vidsträcktare reduktionsgrund, nämligen i förhållande till varje i äktenskapet fött barn. I och med varje barns tillkomst bör, anse vi, skuldsumman ned sättas med $\frac{1}{4}$ av hela det beviljade lånebeloppet. Amorteringsfrist bör samtidigt i och med anmälan om födelsen av ett barn i äktenskapet beviljas för två år. På så sätt skulle hela lånet vara betalt i och med tillkomsten av 4 barn i äktenskapet med två års mellanrum mellan varje födelse. Återbetalning hade i så fall blott ägt rum för den delen som förfallit till betalning före det första barnets födelse.

För att undvika missbruk av lånet kunde utbetalningen lämpligen göras i form av anvisningar till affärer, som föra bosättningsartiklar. Dessa affärer skulle vara förbjudna att mot anvisningarna utbetala kontanter utan dessa skulle gälla såsom betalning för vissa i särskild kungörelse uppräknade varuslag, som komma till användning vid en bosättning, såsom möbler, husgeråd, textilvaror, sängkläder m. m. Föreskrifter borde också utfärdas om förhindrande av pantsättning.

Särskilda blanketter för låneansökan med utförliga upplysningar om vad som vore att iakttaga skulle kostnadsfritt tillhandahållas i varje kommun.

Lån skulle beviljas av länsstyrelse respektive överståthållarämbetet i Stockholm efter hörande av lämpligt kommunalt organ, exempelvis på landet kommunalnämnden och i städerna drätselkammaren.

Under hänvisning till det ovan anförda hemställa vi sålunda,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag om inrättande av en statens bosättningslånefond för att genom utlämnande av bosättningslån bereda ökade möjligheter till äktenskaps ingående mellan mindre bemedlade svenska medborgare.

Stockholm den 12 januari 1935.

C. Gösta Jacobsson.

Alf Meyerhöffer.

John Gustafsson

i Välsnäs.